

– Sjefer med doktorgrad leverer høyere lønnsomhet

Antallet doktorgrader som avlegges i Norge er doblet på 15 år. De fleste havner i academia eller reiser utenlands, mens mindretallet ender i norsk næringsliv.

ANDREAS KLEMSDAL (TEKST OG FOTO)

ANDREAS.KLEMSDAL@FINANSAVISEN.NO

Noen ganger står hun på barrikadene i gul vest, som hun gjorde for to år siden da Akademikerne og Unio nektet å gå med på én felles tariffavtale.

Andre ganger står hun på forelesning som professor ved NTNU i Trondheim. Men som oftest er hun å finne på kontoret ved Fridtjof Nansens plass i Oslo, som leder for Akademikerne.

Lise Lyngsnes Randeberg mener norsk næringsliv må bli ivrigere på å ansette forskere. Ikke fordi det er en dugnad, men fordi det er lønnsomt.

Selv har hun en doktorgrad i fysikalsk elektronikk, med spesialisering innen biomedisinsk optikk fra NTNU.

– Doktorgraden gjorde meg til en innovator. Jeg har vært med å starte to selskaper, sier Lyngsnes Randeberg.

Det ene selskapet heter Picterus og utvikler

en app for smart diagnostikk av gulsott hos nyfødte. Det andre selskapet heter Nordiq Products og utvikler en sensor for å måle vitale tegn som pust og puls i felt. Selskapet vil ut i verden med produktet LiSa (Life Saver) og er i markedet for å hente mer penger.

– Det er noe myter der ute som må knuses. Mange vet ikke hva forskerkompetanse går ut på og hva den kan gjøre for lønnsomhet i en virksomhet, sier Lyngsnes Randeberg.

– Vi tenker ofte på forskere som snevre fagspesialister, fordypet i sære temaer, kanskje med ustelt hår og grå laboratorie-frakk.

– Men forskere er aktive problemløsere ute i norske bedrifter. Ingen bakgrunn gir deg bedre forutsetning for å løse komplekse problemstillinger. De bidrar med innovasjon, omstilling og verdiskapning. Norske virksomheter bør i større grad teste ut dette.

Trippelrapport

Menon Economics har studert hvordan bedrift-

er utvikler seg i årene før og etter ansettelse av en arbeidstaker med doktorgrad. Funnene kommer frem i forbindelse med delrapport nummer to av tre om doktorgrader i norsk næringsliv. Delrapport nummer to ble lagt frem i sommer, og den tredje og siste delen blir publisert nå i oktober.

Menon fant at bedrifter som tar ombord en nyan-satt med doktorgrad som regel er i vekst allerede før ansettelsen. Samme år som ansettelsen finner sted, inntreffer et lite fall i omsetningen. Menon tolker det som at ansettelsen innebærer en betydelig investering for bedriften. I årene etter ansettelsen skyter derimot utviklingen fart. Både verdiskapning pr. ansatt og salg pr. ansatte øker i årene etter.

Samme analyse ble gjort på bedrifter som får en leder med doktorgrad. Her er det ikke et fall i omsetningen ved ansettelse i samme grad, og samtidig en kraftigere vekst i årene etterpå. Verdiskapning og salg per ansatt øker markant. Veksten fortsetter også i årene etter.

Bedriftene Menon har studert representerer selv-sagt ikke et gjennomsnitt av norsk næringsliv. Bedrifter

som ansetter doktorgrader er kunnskapsvirksomheter, som opererer i markeder med vekst. Her er det ingen frisører og bensinstasjoner med.

– Bedrifter som ledes av en ansatt med doktorgrad har høyere lønnsomhet enn andre bedrifter. Selskaper som har doktorgrad i ledelsen investerer mye mer i forskning og utvikling, sier Akademiker-lederen.

Sterk vekst

Totalt sett er det blitt langt flere doktorgrader i Norge. Antall sysselsatte med doktorgrad har mer enn doblet seg fra 2000 til i dag, fra 25.000 til 55.000.

Vi må få professorene ut av lukket avdeling

I 2010 var det for eksempel 127 personer som avla en doktorgrad innen teknologifag. I fjor var tallet 338.

Et problem som rapporten peker på er at mobiliteten mellom academia og næringsliv er svak. En dominerende andel av personer med doktorgrad er sysselsatt i akademiske yrker i staten, og bare en begrenset andel går videre til privat sektor. Videre er koblingen mellom forskerutdanning og etterspørsel i arbeidslivet svakere enn ønskelig.

– Vi må få professorene ut av lukket avdeling. Jeg kan si det på den måten, for jeg er professor selv.

Norge har en stor institutt-sektor. Denne ansetter heldigvis veldig mye av denne kompetansen.

– Hvem har ansvaret for at for mange forskere blir sittende fast i academia?

– De ulike sektorene snakker for lite sammen. Vi må finne ordninger som gjør at det er lettere å flytte fra det ene til det andre. Det har nok vært en tendens i akademiske miljøer til at du blir sett på som «tapt» dersom du går til næringslivet. Du blir ansett å være skitten på fingrene dersom du har jobbet i næringslivet. Dette varierer selvsagt mye fra fagmiljø til fagmiljø.

– Men de fleste har endret holdning i dag.
– NHO har begynt å snakke om en ordning der næringslivet kan låne en forsker. Her er tiden inne for å tenke nytt, mener Lyngsnes Randeberg.

Trekker utlendinger

Det er attraktivt å ta en doktorgrad i Norge. Under utdannelsen blir man ansatt som stipendiat ved et universitet eller en høyskole og mottar lønn.

Det står i kontrast til de fleste andre land, der man er student under studiene. Derfor er det stor tilstrømning av utlendinger som vil ta doktorgrad i Norge.

Men heller ikke disse strømmer ut i norsk næringsliv i stort antall. De fleste flytter ut etter at doktorgrads-avhandlingen er levert.

– De får langt bedre lønninger i utlandet. Start-lønnen i academia er veldig lav.

– Men det betyr også at Norge har relativt billige forskere.

– Kan en med doktorgrad bidra til å bremse utviklingen av en bedrift, ved at han eller hun i for stor grad blir opptatt av å grave seg ned i problemstillinger, fremfor å plukke opp telefonen og selge?

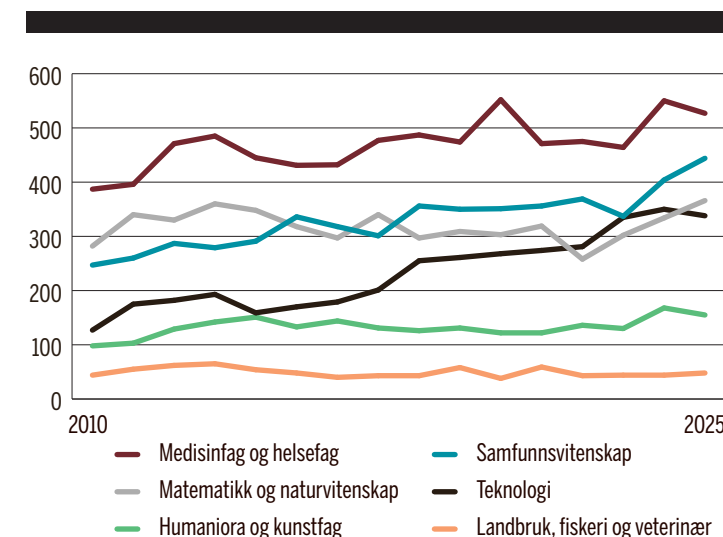
– Det er ingen motsetning her. Å forske handler veldig mye om å selge de funnene du har gjort. Er det noe en forsker kan så er det å formidle fag på en kortfattet og overbevisende måte.

Forøvrig har Norge ingen grunn til å bruse med laboratoriefrakkene. Vi ligger bak våre naboland når det kommer til doktorgrader.

– Vi ligger jo bak sammenlignet med resten av Norden. Noe kan bortforklares med næringsstruktur og andre forskjeller. Men vi har et ubrukt potensiale, rett og slett. ■

FAKTA

Veksten i doktorgrader

▲ HAR DOKTORGRAD:

Lise Lyngsnes Randeberg er gründer, professor og leder i Akademikerne.